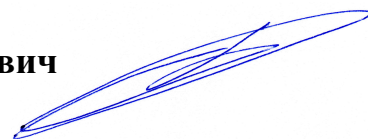

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

БОНДАРЕНКО Сергій Васильович

УДК 327:32.019.5

**ІНФОРМАЦІЙНИЙ НАПРЯМ ПОЛІТИКИ ЗАХИСТУ
НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ**

23.00.02 – політичні інститути та процеси

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Вінниця – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор політичних наук, професор,
НАГОРНЯК Тетяна Леонтіївна,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса, професор кафедри
політології та державного управління,
проректор з науково-педагогічної роботи,
стратегічного розвитку та інновацій.

Офіційні опоненти:

доктор політичних наук, професор,
КУЦ Галина Михайлівна,
Харківський педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, професор кафедри
політології, соціології та культурології;

доктор політичних наук, доцент,
ДАНИЛЕНКО Сергій Іванович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка.
Інститут міжнародних відносин, доцент,
завідувач кафедри міжнародних
медіакомунікацій та комунікативних
технологій відділення «Міжнародна
інформація».

Захист відбудеться «28» грудня 2017 р. об 11⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради К 11.051.13 Донецького національного університету імені Василя Стуса за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21, ауд. 307.

З дисертацією можна ознайомитися у Науковій бібліотеці Донецького національного університету імені Василя Стуса за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Автореферат розісланий «27» листопада 2017р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. В. Мацишина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні Україна є територією світового протистояння, на якій реалізуються політичні, соціальні, гуманітарні, культурні, економічні, військові інтереси інших держав. Однією зі стратегічних цілей світових лідерів є контроль інформаційно-комунікаційного простору всупереч національним інтересам інших держав-націй. Це забезпечує зовнішній доступ, вироблення необхідних рішень та поведінкових конструктів населення територій, що перебуває під їх впливом. Небезпечність ситуації полягає у застосуванні нових інформаційно-комунікаційних технологій, що мають багатоцільове призначення, дозволяють формувати новий ціннісний та ідеологічний простір світу.

Безконтрольність інформаційного простору України, серед іншого, стала причиною втрати цілісності держави та неоголошеної війни на її Сході. Протягом періоду незалежності інформаційна політика України була зорієнтована не на захист національних інтересів, напрацювання спільних й об'єднувальних образів своєї території та колективних смислів українців, а на просування інтересів правлячих еліт та фінансово-промислових груп.

Політологічний академічний дискурс розширює свій категоріально-понятійний апарат у бік дослідження нелінійності розвитку суспільства, втрати монополії на владу традиційними політичними інститутами, збільшення впливу на прийняття рішень неполітичних акторів. Останніми роками особливої уваги набувають інформаційно-комунікаційні практики, які забезпечують необхідні умови для збереження стабільності та захисту держав, їх інтересів, створення керованих реальностей, управління смислами, що виходять за межі класичного лінійного розвитку соціальних систем.

У зв'язку з цим особливий інтерес прикутий до інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав, пошуку оптимальних моделей та механізмів його формування за сучасних умов нелінійних політичних процесів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідних тем:

- кафедри політології та державного управління ДонНУ імені Василя Стуса – «Стабільність і кризовість у відносинах між державою і суспільством: крайній і регіональний виміри»; «Динамічні аспекти суспільно-політичних процесів в Україні та світі в другому десятиріччі XXI століття» (реєстраційний номер 0117U003535);
- кафедри журналістики ДонНУ імені Василя Стуса – «Вплив ЗМК на аудиторію: стратегія, засоби, інструментарій» (ініціативна тема);
- ДонНУ імені Василя Стуса та Інституту славистики Дрезденського технічного університету в межах наукового міжнародного проекту «Агресія і аргументація: конфліктний дискурс і його мовне розв'язання» – «Aggression und Argumentation: Konfliktdiskurse und ihre sprachliche Verhandlung» (VolkswagenStiftung) (номер реєстрації у Німеччині А 115626).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Донецького національного університету імені Василя Стуса (протокол № 2 від 2 березня 2015 року) та уточнено (протокол № 8 від 30 червня 2017 року).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження – визначити специфіку реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держави та запропонувати шляхи його вдосконалення.

Досягненню поставленої мети було підпорядковано розв’язання таких наукових завдань:

- систематизувати теоретико-методологічні засади дослідження інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держави;
- узагальнити досвід формування та реалізації цього напрямку державами світу (США, Великобританія та Російська Федерація (далі – РФ) та міждержавними об’єднаннями (ЄС та НАТО), які мають вплив на Україну;
- з’ясувати особливості формування інституційних механізмів інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України та запропонувати шляхи удосконалення її інформаційної політики в умовах нелінійних процесів сучасності.

Об’єкт дослідження – політика захисту національних інтересів держав світу.

Предмет дослідження – інформаційний напрям політики захисту національних інтересів держави в умовах нелінійних політичних процесів сучасності.

Методи дослідження обумовлені особливостями об’єкта та предмета дослідження, його міждисциплінарним характером та доцільністю поєднання засад політичних наук, соціальної філософії, теорії держави і права, соціології, брендингу територій, синергетики, політичної регіоналістики, політичної комунікації, публічного управління та адміністрування, мережевого корпоративізму.

Розв’язання поставлених завдань стало можливим завдяки використанню таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження:

- історичний метод сприяв виявленню етапів становлення інформаційного напрямку захисту національних інтересів та еволюції досліджень за цим напрямком;
- метод системного аналізу дозволив систематизувати полідисциплінарний теоретико-методологічний досвід вивчення предмета і запропонувати концептуальні положення інформаційного напрямку захисту національних інтересів як одного з ключових елементів сучасної політики;
- метод структурно-функціонального аналізу дозволив операціоналізувати ключові поняття та з’ясувати форми вияву інформаційного напрямку захисту національних інтересів у світовій та національній політиці;
- нормативно-інституційний метод допоміг проаналізувати нормативно-правову базу як підставу для оцінки та розуміння сутнісних характеристик інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав світу;
- методи та методики прикладного політичного аналізу (івент-аналіз,

моніторинг, медіааудит) надали можливість окреслити основні тренди світового процесу та з'ясувати взаємозалежність динаміки показників розвитку політичних територій та інформаційного напрямку;

- метод компаративного крос-культурного та крос-темпорального аналізу дав змогу виокремити специфіку формування інформаційної політики захисту національних інтересів таких держав світу, як США, Великобританія, РФ та Україна, а також наднаціональних об'єднань – ЄС та НАТО;
- синергетичний науковий підхід допоміг концептуально з'ясувати вплив нелінійної динаміки світового процесу на процес прийняття політичних рішень та практики реалізації інформаційного напрямку захисту національних інтересів держав світу.

Структуру та логіку дослідження обумовили такі *наукові гіпотези*:

1. Не існує прямої залежності між станом керованості політичної території та політичного простору, хоча спостерігається тенденція прагнення груп інтересів звужити простір до кордонів території.

2. За умов командно-адміністративного принципу управління політичною територією, слід очікувати формування моделі контролю інформаційного простору, що забезпечує тактичні переваги і стратегічний програш внаслідок конструювання безособистісного образу держави як колективного симулякра.

3. В умовах нелінійних політичних процесів та слабкого громадянського суспільства слід очікувати створення додаткових медіаційних інституцій задля більш оперативного реагування на зовнішні інформаційно-комунікаційні виклики у сфері захисту національних інтересів.

Емпірична основа дисертаційного дослідження базується на офіційних даних світових рейтингів таких, як Індекс процвітання, Індекс репутації країн світу, Рейтинг людського розвитку ООН, Індекс сприйняття корупції тощо; результатах соціологічних досліджень, які проводилися Київським міжнародним інститутом соціології, Національним інститутом стратегічних досліджень, Центром Разумкова, Фондом «Демократичні ініціативи», соціологічною групою «Рейтинг», ГО «Інститут світової політики», GfK Ukraine, TNS, Всеросійським центром дослідження громадської думки, «Левада-Центр», проектом «Global Ukraine News» тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному дослідженні специфіки поточного стану інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав в умовах сучасних нелінійних суспільно-політичних процесів і конкретизується у таких положеннях:

Уперше:

- доведено, що інформаційний напрям політики захисту національних інтересів є складовою державної політики, яка забезпечує просування і захист національних інтересів у публічному політико-інформаційному, політико-образному та політико-смысловому просторах. Вказано на синергетичну специфіку реалізації політики захисту національних інтересів держав в умовах нелінійності розвитку світу;

- обґрунтовано змістовну розбіжність понять «політична територія» і «політичний простір», які у політичній науці зазвичай використовуються як синоніми. Запропоновано індикатори розбіжності: географічні (кордони), нормативно-правові, інституційні (наявність/відсутність єдиного центру прийняття рішень);

- розкрито такі поняття, як «політико-образний простір» та «політико-смысловий простір», які є складовими конструйованої реальності та визначають всю сукупність образів та смислів, у яких артикулюються національні інтереси держави;

- визначено існування двох моделей формування та реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав світу та наддержавних організацій – субсидіарної (США, Великобританія, ЄС та НАТО) та вертикальної (РФ), та виділено базові індикатори двох моделей;

- систематизовано досвід формування та реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України в умовах нелінійних суспільно-політичних процесів;

- запропоновано перехідну модель формування та реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України, яка демонструє перехід від вертикальної до субсидіарної моделі.

Удосконалено і доповнено:

- перелік і сферу методів та методик дослідження інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав світу в умовах нелінійних політичних процесів сучасності;

- форми вияву інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів у сучасній політиці країн світу в умовах нелінійних суспільно-політичних процесів;

- підходи до оцінки зовнішнього і внутрішнього сприйняття України на підставі аналізу рейтингових показників розвитку держави, які опосередковано відображають стан розуміння та підтримки національних інтересів цільовими аудиторіями в інформаційно-комунікаційній сфері.

Дістало подальшого розвитку:

- вивчення інформаційно-комунікаційної діяльності у сфері захисту національних інтересів як напрямку політичної науки;

- методологічне осмислення сутності інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав. Обґрунтовано твердження, що вплив сучасних нелінійних суспільно-політичних процесів сприяв переосмисленню ролі та місця інформаційного напрямку, виведенню його на один рівень з силовими інструментами захисту державного суверенітету та інтересів.

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що висновки та рекомендації дослідження можуть бути використані суб'єктами забезпечення захисту національних інтересів держави в інформаційній сфері. Результати дослідження можуть бути використані в навчальних курсах з питань політичних комунікацій, національної та регіональної безпеки.

Сформульовані в дисертації ключові положення, висновки та рекомендації знайшли впровадження в діяльності ГО «Центр аналізу та розвитку громадських комунікацій «ДІАЛОГ» (довідка від 28.09.2017р. № 280917-02), Вінницької обласної державної адміністрації (Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю) (довідка від 02.10.2017р. № 01-761), ВОГО «Вінницький прес-клуб» (довідка від 05.10.2017р. № 05/10). Академічні здобутки дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес Донецького національного університету імені Василя Стуса, які стали корисними під час викладання дисциплін «Політичні комунікації» і «Національна та регіональна безпека» (довідка від 05.10.2017р. № 178/01-13/01.1.3).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є результатом самостійного дослідження автора, в якому представлено авторський підхід щодо визначення специфіки інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав у сучасних політичних умовах. Експлікації результатів дослідження в діяльності державних органів влади в Україні, які забезпечують інформаційний напрям політики захисту національних інтересів. Основні положення та висновки дисертаційної роботи сформульовано дисертантом самостійно. За темою дослідження автором одноосібно підготовлено 9 фахових публікацій.

Апробація результатів дослідження. Основні ідеї та положення наукового дослідження були апробовані на 7 міжнародних та загальноукраїнських наукових конференціях: III Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих науковців «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи» (м. Чернівці, 2013р.), Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка – 2013» (м. Київ, 2013р.), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Європейська перспектива України та візова політика країн ЄС: виклики і можливості» (м. Донецьк, 2013р.), II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інновації та традиції у сучасній науковій думці» (м. Київ, 2013р.), Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка – 2014» (м. Київ, 2014р.), Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Модернізація соціогуманітарного простору: історичний досвід, виклики та перспективи» (м. Житомир, 2015р.), Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка – 2017» (м. Київ, 2017р.).

Публікації. Ключові висновки та теоретичні положення дослідження знайшли відображення у 19 публікаціях – у тому числі 18 одноосібних, серед них – 9 наукових статей, які опубліковані у фахових виданнях з політичних наук (6 – у фахових виданнях України, 3 – у закордонних фахових виданнях, що внесені до міжнародних наукометричних баз), 2 статті в інших наукових виданнях, 1 розділ колективної монографії, 7 тез доповідей на міжнародних та загальноукраїнських наукових конференціях.

Структура і обсяг дисертаційного дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, що нараховує 267 найменувань та додатків. Загальний обсяг дослідження становить 244 сторінки, з яких основного тексту – 203 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, його методологічні засади, визначено наукову новизну дисертаційної роботи, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача у розробку наукової теми, висвітлено відомості щодо апробації результатів дисертації, наукових публікацій автора та структуру роботи.

У **першому розділі** – **«Теоретико-методологічні засади дослідження інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держави»** розкрито здобутки зарубіжних і вітчизняних дослідників щодо становлення та розвитку інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держави як напрямку політичної науки, узагальнено теоретико-методологічні підходи вивчення предмета дослідження, категорій «національні інтереси», «політика», «інформаційна політика», «інформаційний напрям політики захисту національних інтересів».

У **підрозділі 1.1. «Політична територія і політичний простір як категорії політичної науки»** розкрито зміст таких понять політичного аналізу, як «політична територія», «політичний простір», «держава», «держава-нація», «політико-образний простір», «політико-смысловий простір», «політико-інформаційний простір». Проаналізовано ідеї Т. Нагорняк та Р. Туровського, які першими вказали на особливості існування політичних територій як специфічного виду просторів, де функціонують політичні інститути та відбуваються політичні процеси.

Доведено, що інформаційний напрям політики захисту національних інтересів є окремим напрямом державної політики і охоплює різні сфери політичного життя, націлений на формування політико-релевантного знання, що забезпечує просування і захист національних інтересів у політико-образному та політико-смысловому просторах.

У **підрозділі 1.2. «Політика захисту національних інтересів держави»** розкрито зміст таких категорій політичного аналізу, як «національні інтереси», «політика», «політика захисту національних інтересів», «інформаційний напрям політики захисту національних інтересів» у політичній науці.

Проаналізовані підходи політичного реалізму Г. Моргентау щодо визначення сутності та функцій «національних інтересів», які тлумачаться як певний набір установок, що забезпечують розуміння та визначення важливих сфер життя і напрямів розвитку політичної території (держави-нації) у

внутрішньому та зовнішньому політичному просторі.

Визначені принципи та механізми формування і реалізації політики держави із захисту своїх інтересів в інформаційно-комунікаційній сфері. Інформаційний напрям політики захисту національних інтересів держав-націй тлумачиться як сукупність закріплених на державному рівні норм та правил, спрямованих на прогнозування, виявлення, нейтралізацію зовнішніх та внутрішніх загроз і впливів на елементи інформаційної інфраструктури, смислового та образного простору, де просуваються національні інтереси.

У *підрозділі 1.3. «Інформаційний напрям політики захисту національних інтересів держав в умовах нелінійних процесів сучасності»* доведено, що за умов глобальних криз, зміни парадигм існування та функціонування політичних систем сучасності виникає потреба у переосмисленні підходів та оцінки майбутнього традиційних форм політичного життя та управління.

Міждисциплінарний предмет наукового дослідження впливу нелінійних процесів на системи, у т.ч. політичні, активно розвивається. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології стають маркером наявності лінійних та нелінійних процесів, зокрема у політичному полі.

На підставі наукових праць із комунікацій політичної системи (К. Дойч), особливості та принципи комунікативної дії захисту національних інтересів (Ю. Габермас), вироблення та реалізації інформаційної політики в умовах непередбачуваності (Н. Талеб), функціонування інформаційного напрямку політики національних інтересів держави в умовах сучасних нелінійних процесів (Л. Фуерт та М. Польовий) доведено, що в умовах нелінійності, основною загрозою для будь-якої системи можуть бути наступні чинники: втрата контролю над внутрішніми процесами; несанкціонований вплив на структурні елементи; зовнішнє управління або руйнація.

У *другому розділі – «Моделі політики захисту національних інтересів держав світу: інформаційний напрям»* розглянуто досвід країн світу з формування політико-правових засад, інституційних механізмів та практичної реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів.

У *підрозділі 2.1. «Політико-правові засади захисту національних інтересів США, Великобританії та Російської Федерації в інформаційній сфері»* розкрито основні принципи, цілі та завдання інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів зазначених держав світу та міждержавних утворень – ЄС та НАТО.

Проаналізовано нормативно-правову базу інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів США, Великобританії, РФ, ЄС і НАТО як підставу для оцінки та розуміння сутнісних характеристик цього напрямку, які мають безпосередній вплив на Україну.

Визначено, що під впливом сучасних нелінійних суспільно-політичних процесів відбулася зміна сприйняття ролі та місця інформаційної політики у загальній системі захисту національних інтересів. Вона призводить до переорієнтації практик на врахування інтересів та потреб цільових аудиторій,

диверсифікацію каналів та механізмів розповсюдження смислів в інформаційному просторі від вертикальної до горизонтальної взаємодії, як з внутрішніми, так й з зовнішніми аудиторіями.

У підрозділі 2.2. «Інституційні механізми формування інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів США, Великобританії та Російської Федерації» визначені структура та основні інституційні механізми реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів. Запропонована їх класифікація.

Наголошено, що існують концептуальні розбіжності між моделями та принципами захисту національних інтересів «західних» держав і РФ. Доведено, що здійснення інформаційно-психологічного впливу на конкурентів відіграє важливу роль у завоюванні зовнішнього та збереженні власного політико-символічного та політико-смыслового просторів, де агрегуються та артикулюються національні інтереси.

Інституційний вимір дослідження реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав та їх об'єднань обумовлюється конструктивністю взаємовідносин державних органів влади та місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, академічної спільноти, бізнесу та засобів масової комунікації.

У підрозділі 2.3. «Інформаційно-комунікаційні практики захисту національних інтересів США, Великобританії та Російської Федерації» розглянуті основні інформаційно-комунікаційні проекти та програми з просування та захисту національних інтересів зазначених держав світу та наддержавних організацій – ЄС та НАТО.

Незважаючи на спільні цілі, інституційну структуру та механізми реалізації цього напрямку, існує принципова відмінність у формах та принципах побудови інформаційно-комунікаційної політики держав світу. Було виділено два типи моделей – субсидіарна (властива західним країнам) та вертикальна (властива РФ).

Принципова відмінність двох моделей полягає у рівні делегування повноважень «центру» окремим елементам політичних систем, що в субсидіарній моделі відображається у максимальному залученні широкого кола громадськості до вироблення та реалізації політичних практик, а також у персональній відповідальності влади за прийняті рішення у контексті своєчасного попередження та реагування на інформаційні загрози.

У третьому розділі – «Інформаційний напрям політики захисту національних інтересів України» з'ясована специфіка формування політико-правових засад, принципів та механізмів реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України. Визначено стан та перспективи захисту національних інтересів у політико-образному та політико-смысловому просторах в умовах сучасних нелінійних політичних процесів.

У підрозділі 3.1. «Політико-правові засади захисту національних інтересів України» акцентовано увагу на специфіці розвитку та реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України.

Визначено основні етапи та їх сутнісні характеристики у період з 1991 по 2017 роки.

Специфіка інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України до 2014 року полягала в тому, що цей напрям виконував допоміжну тактичну функцію з інформування цільових аудиторій, орієнтовану на іміджеву складову держави без системного визначення національних інтересів. Інформаційна агресія з боку РФ, практична втрата Україною свого інформаційного суверенітету та цілісності держави примусили до парадигмальних змін щодо вироблення нових підходів інформаційного напрямку захисту національних інтересів в умовах сучасних нелінійних політичних процесів.

У підрозділі 3.2. «Інституційні механізми реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України» наголошено на особливості реалізації політики захисту національних інтересів у політико-образному та політико-смісловому просторах. Визначено етапи практичної реалізації інформаційного напрямку, його базові характеристики та результати.

Зазначено, що з 1991 по 2014 роки відбувалось інституційне становлення інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів, закріплення його на нормативно-правовому рівні. Акценти були зроблені на іміджеве просування держави з орієнтацією на зовнішні цільові аудиторії. Особливістю цього періоду є створення «симулякрів», які підтримували певний образ України без змістовного наповнення, який би відображав консолідовану сукупність інтересів держави та її громадян.

Доведено, що Україна не формує цілісну стратегічну політику захисту національних інтересів з поглядом на далеке майбутнє. Разом із цим, перед Україною відкриваються перспективи перетворення слабкості в інформаційно-комунікаційному протистоянні на унікальну систему забезпечення захисту національних інтересів.

У підрозділі 3.3. «Перспективи інформаційно-комунікаційних практик захисту України в умовах нелінійних процесів сучасності» визначено, що з 2010 по 2017 роки ці оцінки свідчать про перебування України у постійній кризі. Негативні показники стану фізичного простору політичної території створюють всі передумови для її позиціонування як «країни-аутсайдера».

Незважаючи на зміни в державі, зовнішні та внутрішні показники не забезпечують стабільність України, як цілісної системи. Проблеми у фізичному просторі екстраполюються на політико-образний та політико-смісловий простори, де артикулюються національні інтереси. За таких умов, політика захисту національних інтересів є ускладненою. Це пов'язано з тим, що задекларовані інтереси не відповідають реальному стану показників сталості держави та інтересам її громадян. Для забезпечення захисту національних інтересів України доцільним є пошук оптимальної моделі реагування на інформаційні виклики.

Запропоновано авторську модель інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України, яка відображає перехідний стан від вертикальної до субсидіарної моделі з акцентом на ролі територіальних громад, додаткових медіаційних інституцій та висококваліфікованих кадрах, здатних оперативно реагувати на зовнішні інформаційно-комунікаційні виклики у сфері захисту національних інтересів.

ВИСНОВКИ

Складність та непередбачуваність сучасних політичних процесів обумовлюють наукові пошуки у міждисциплінарній площині. Комплексне дослідження інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів в умовах сучасних нелінійних політичних процесів дало змогу зробити наступні висновки.

1. Інформаційний напрям політики захисту національних інтересів в умовах нелінійних політичних процесів є складовою державної політики та тлумачиться в роботі як процес стратегічних намірів та політичних практик держави із захисту національних інтересів в інформаційно-комунікаційному просторі. Основним завданням напрямку є забезпечення досягнення політичних цілей держави-нації через управління та коригування політико-образного та політико-сміслового просторів.

Синергетична специфіка реалізації політики захисту національних інтересів держави в умовах нелінійності розвитку світу обумовлена розвитком постінформаційного суспільства, постприватністю, втратою монополії на вироблення та розповсюдження колективних смислів «традиційними» інститутами влади, збільшенням центрів прийняття рішень, нерівноважним станом політичних систем сучасності. Це все створює умови для зміни традиційної ієрархічної системи суспільно-політичних відносин.

Швидкість та щільність політичного часу, слабка прогнозованість факторів впливу на держави світу демонструють світовий тренд переходу лінійних станів до нелінійних. Така ситуація змінює умови функціонування політичних систем і вимагає зміни концептуальних підходів до формування політичних практик, у т.ч. інформаційних. Акценти зміщуються на задоволення потреб та інтереси цільових груп, які прямо чи опосередковано впливають на досягнення політичних цілей держави. Політична система вимушена підлаштовуватися під потреби та запити цільових аудиторій, шукати компромісні рішення (теорія комунікативної дії Ю. Габермаса).

Аналіз досліджень у сфері політичної регіоналістики та геополітики свідчить, що поняття «політична територія» та «політичний простір» використовуються як синоніми. На наш погляд, головна відмінність полягає у наявності кордонів, якими обмежена територія та її юрисдикція. Важливими параметрами, за якими відрізняються «політична територія» й «політичний простір», є наявність/відсутність чітких інституційних механізмів управління та нормативно-адміністративних обмежень. Ключовою характеристикою є те,

що «політична територія» існує в межах фізичного простору, який можна закрити (блокування кордонів, знищення інфраструктури, введення певних санкцій тощо). «Політичний простір» функціонує без прив'язки до географічних територій, хоча він сам є результатом діяльності політичних інститутів певних держав. Якщо політична територія може знаходитися у стані рівноваги, то політичний простір мінливий, постійно перебуває у динаміці, змінюючи свої межі, глибину, ширину та висоту проникнення в інші простори.

В умовах нелінійності світу основною загрозою є втрата контролю над внутрішніми процесами та несанкціонований вплив на структурні елементи з метою нанесення шкоди, створення збоїв у функціонуванні системи, взяття її під зовнішнє управління або руйнації. Особливістю реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів у сучасних умовах нелінійності є виявлення факторів та процесів, які спричиняють непередбачувані наслідки у політико-образному та політико-смісловому просторах.

Політико-образний простір у роботі тлумачиться як складова конструйованої реальності та визначається як сукупність аутентичних цінностей народу, стихійних символів і симулякрів, у яких артикулюються національні інтереси держави, вся сукупність матеріальних та нематеріальних образів, які ідентифікують територію (герби, гімни, прапори, видатні особи, вироблені товари, історичні місця тощо), створюють емоційний зв'язок з цільовими аудиторіями для просування та захисту національних інтересів. Політико-смісловий простір тлумачиться як сукупність сутнісних характеристик тих чи інших явищ, які формують інтерпретації дійсності та створюють політико-релевантне знання для просування та захисту національних інтересів держави.

Нелінійність суспільно-політичних процесів сприяє змінам парадигми інформаційно-комунікаційної діяльності територій у бік розвитку адаптивних функцій зі збереженням стратегічних цілей та інтересів території. Особливістю цього переходу є вироблення певного «імунітету» до непередбачуваних впливів (теорія антикрихкості Н. Талеба) через делегування повноважень зацікавленим сторонам, які готові налагоджувати комунікацію та поширювати необхідні смисли серед своїх цільових аудиторій, за умов збереження та дотримання стратегічних цілей і національних інтересів держави (концепція попереджувального управління Л. Фуерта). Створення «автономних мереж», які забезпечать оперативне реагування на зовнішні та внутрішні виклики, зможе формувати нові зв'язки між собою у залежності від загроз та завдань, які стоять на захисті національних інтересів, оминаючи центр системи, зі збереженням базових параметрів політики території (нейромережева модель політичного процесу М. Польового) .

2. Узагальнення досвіду практик захисту національних інтересів держав світу таких, як США, Великобританія, РФ, а також наддержавних об'єднань – ЄС та НАТО засвідчило, що вони мають спільну інституційну структуру. Головними її компонентами є: центральні та державні органи влади, органи

місцевого самоврядування, територіальні громади, інститути громадянського суспільства, бізнес-спільнота, засоби масової комунікації тощо.

Щодо механізмів реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів, інструментальним їх впровадженням є: публічна політика, публічна дипломатія, у т.ч. громадська дипломатія, взаємодія з засобами масової інформації, нові медіа, спеціальні заходи, державно-приватне партнерство.

Незважаючи на спільні риси реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держав світу, специфіка криється у виробленні контенту та шляхах реалізації. Акцентами останньої є врахування інтересів та потреб цільових аудиторій; диверсифікація каналів та механізмів розповсюдження національних інтересів у політико-образному і політико-смысловому просторах від вертикальної до горизонтальної взаємодії з внутрішніми та зовнішніми аудиторіями. Акценти зміщуються на залучення широкого кола зацікавлених сторін щодо вироблення та реалізації інформаційної політики, делегування повноважень елементам системи, які знаходяться далеко від центру зі збереженням головних параметрів політики (відповідність стратегічним цілям та завданням, націленість на збереження стабільності політичної системи, однозначне сприйняття національних інтересів тощо).

Аналіз політико-правових засад інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів США, Великобританії, ЄС, НАТО та РФ засвідчив, що здійснення інформаційно-психологічного впливу на конкурентів відіграє важливу роль у завоюванні зовнішнього та збереженні власного політико-символічного і політико-смыслового просторів, де агрегуються та артикулюються національні інтереси. Компаративний аналіз двох моделей інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів (субсидіарної – «західної», вертикальної – «російської») показав, що їх основною відмінністю є базові засади залучення громадськості до вироблення та реалізації політики, механізмів прийняття рішень та управління політичним простором.

Субсидіарна модель (США, Великобританія, ЄС та НАТО) більш зосереджена на задоволенні потреб та інтересів цільової аудиторії (конкретної людини чи групи людей) як базової одиниці соціуму. Вертикальна модель (РФ) – на інструментальному забезпеченні просування та захисту інтересів держави.

У стратегічному плані субсидіарна модель орієнтується на домінування у політико-образному та політико-смысловому просторах. Політико-інформаційний простір розглядається як набір інструментів, який забезпечує циркуляцію образів та смислів. Вертикальна модель налаштована на домінування у політико-інформаційному просторі. Контроль над інформаційною інфраструктурою виступає головною метою, що забезпечує можливість поширення інформації/дезінформації у політико-образному та політико-смысловому просторах. У разі фізичного блокування цієї інфраструктури вертикальна модель буде неконкурентоспроможною, що призведе до капсулювання національних інтересів у межах внутрішнього

контрольованого простору. Перша модель спрямована на досягнення довгострокових результатів, друга – на тактичні.

Субсидіарна модель спирається на плюралізм думок, включення великої кількості зацікавлених осіб/груп у вироблення та реалізацію політики, у т.ч. інформаційної. Ключовою проблемою цієї моделі є складна процедура узгодження дій, яка вимагає часу для вироблення адекватних управлінських рішень. В умовах нелінійних процесів затримки у часі призводять до швидкої втрати актуальності прийнятих рішень. Як результат – дії держави в політико-образному та політико-смысловому просторах підпорядковуються встановленому конкурентами «порядку денному».

Вертикальна модель спирається на жорстке управління та підпорядкування периферії центру, що виключає будь-які альтернативи. Адміністративно-командний підхід дозволяє достатньо швидко, без узгодження інтересів зацікавлених сторін, приймати рішення та наповнювати політичний простір необхідними смислами та образами, які впливають на уподобання цільових аудиторій. Це дозволяє достатньо швидко формувати інформаційно-комунікаційний «порядок денний», змушуючи конкурентів реагувати на запропоновані виклики. Враховуючи конкурентну боротьбу, такий підхід є достатньо ефективним для роботи із внутрішнім та зовнішнім інформаційними просторами, над якими є контроль або високий рівень домінування. У разі системних збоїв, коли руйнується архітектура управління, система не може адекватно реагувати на виклики. Основна причина – нездатність периферії самостійно приймати рішення, а як наслідок – втрата тактичної переваги у кризових ситуаціях, що створює «каскад біфуркацій».

Субсидіарна модель має свої переваги. Вона є більш гнучкою. У разі управлінських збоїв одного або кількох елементів системи, інші можуть взяти на себе їх функції. Системні проблеми центральних елементів матимуть мінімальний вплив на периферійні та автономні сегменти, бо розгалужена комунікаційна інфраструктура дозволяє налагоджувати прямі взаємозв'язки, обходячи «центр». Широке делегування повноважень та можливість прийняття управлінських рішень від центру до окремих сегментів створюють умови для максимального включення всіх зацікавлених сторін у систему управління. Це забезпечить високий рівень відповідальності за рішення, які приймаються.

3. Особливістю інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України до 2014 року було використання формального підходу у формуванні та реалізації. Системні зміни відбулись лише в останні три роки під впливом зовнішніх факторів (анексія Криму, війна на Сході України, «Русская весна» тощо), які поставили під загрозу фізичне існування державності.

Причини нерозвинутості інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів в Україні полягають у тому, що їх розробники не працюють з такими базовими характеристиками, як: цінності, способи прийняття рішень та моделюванням поведінки цільових аудиторій, які б відображали консолідовану сукупність інтересів більшості зацікавлених груп. Україна не формує цілісну стратегічну політику захисту національних інтересів

з поглядом на далеке майбутнє. Через це вона стає об'єктом конкурентної боротьби інших політичних суб'єктів.

Зміни у парадигмі сприйняття інформаційно-комунікаційної політики можна побачити у стратегічних документах, які визначають основні напрями захисту національних інтересів, у т.ч. інформаційні. Вперше в офіційний політичний та комунікативний дискурси вводяться поняття: стратегічні, урядові та кризові комунікації, стратегічний наратив.

Аналіз показників ставлення українців до державних інститутів, керівництва держави, оцінок суспільно-політичного, економічного, безпекового стану з 2010 по 2017 роки свідчить про перебування України у постійній кризі. Негативні показники стану фізичного простору створюють всі передумови для її позиціонування як «країни-аутсайдера». Незважаючи на зміни, зовнішні та внутрішні показники поки що не забезпечують стабільності України як цілісної системи. Проблеми у фізичному просторі екстраполюються на політико-образний та політико-смысловий простори, де артикуються національні інтереси. В таких умовах політика захисту національних інтересів є неефективною. Формально задекларовані інтереси не відтворюють реальної ситуації в країні та не відображають усієї сукупності інтересів більшості зацікавлених сторін.

Проте розвиток інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів має перспективи. По-перше, зміна цивілізаційного вектору у бік євроатлантичного простору змушує еліти діяти. Це закладає підґрунтя виходу України з числа «країн-аутсайдерів». По-друге, військова агресія з боку РФ мобілізувала населення України та підштовхує до формування більшості у підтримці зміни цивілізаційного вектору країни, запропонованої правлячими елітами. По-третє, спостерігається зміна ставлення населення до своєї участі у житті країни, а відповідно – до досягнення консенсусу між різними зацікавленими групами щодо узгодженості інтересів.

Для вирішення актуальних завдань, які стоять перед Україною у сфері захисту політико-образного та політико-смыслового просторів, доцільно використовувати авторську модель вироблення та реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів в умовах нелінійних процесів. Вона полягає у зміцненні інформаційно-комунікаційної спроможності базових територіальних одиниць – громад у межах стратегічних наративів, заданих центральними органами влади. Розширення повноважень з реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів у рамках заданих параметрів дозволить ефективніше реагувати на зовнішні та внутрішні загрози національним інтересам держави.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

- *статті у наукових фахових виданнях України:*

1. Бондаренко С. В. Місце соціального інжинірингу в політиці брендингу територій / С. В. Бондаренко // Вісник Дніпропетровського університету. Філософія. Соціологія. Політологія – 2012. – Вип. 20, Т. 20, №9/2. – С.103–107.

2. Бондаренко С. В. Бренд «Україна» у ракурсі світових рейтингів після парламентських виборів 2012 року / С. В. Бондаренко // Гілея : науковий вісник. – 2013. – № 71. – С. 844–847.

3. Бондаренко С. В. Політика брендингу територій як конструювання реальності / С. В. Бондаренко // Політичне життя. – 2016. – № 1–2. – С. 7–11.

4. Бондаренко С. В. Інформаційно–комунікаційна політика Російської Федерації у контексті захисту та просування національних інтересів у світі / С. В. Бондаренко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Л. І. Кормич (заст. голов. ред.), М. А. Польовий (відп. секр.) [та ін.] ; НУ «ОЮА», Південноукр. центр гендер. проблем. – Одеса : Фенікс, 2017. – Вип. 59. – С. 109–120.

5. Бондаренко С. В. Інформаційний компонент політики брендингу територій в умовах нелінійних процесів / С. В. Бондаренко // Політичне життя. – 2017. – № 1–2. – С. 21–26.

6. Bondarenko S. V. Informational direction of policy on protecting national interests of territory under conditions of nonlinear processes: theoretical and methodological framework / S. V. Bondarenko // Політичне життя. – 2017. – № 3. – С. 11–20.

- *статті у наукових періодичних виданнях інших держав з напрямку, з якого підготовлено дисертацію:*

7. Бондаренко С. В. Государственная информационная политика России и Украины в контексте национальной безопасности: основы и принципы формирования / С. В. Бондаренко // Youth World Politic. – 2013. – № 4. – С. 112–118.

8. Bondarenko Sergii Eurointegration Policy Crisis in the Donetsk Area : Information Aspect / Sergii Bondarenko // European Journal of Transformation studies. – 2014. – Vol. 2, No. 1. – P. 57–65.

9. Бондаренко С. В. Бренд «Україна» в умовах нелінійних суспільно–політичних процесів: інформаційно–комунікаційний аспект / С. В. Бондаренко // Evropsky politicky a pravni diskurz. – 2017. – Vol. 4, Iss. 4. – P. 141–147.

• *інші статті:*

10. Нагорняк Т. Л., Бондаренко С. В. Брендинг територій: спроба аналізу засад дослідження / Т. Л. Нагорняк, С. В. Бондаренко // Історичні і політологічні дослідження. – 2012. – № 2. – С.282–288.

• *тези і доповіді міжнародних науково–практичних конференцій:*

11. Бондаренко С. В. Digital дипломатія і перспективи розвитку нових видів політичної комунікації у процесі брендингу територій / С. В. Бондаренко // Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали III Міжнар. наук.–практ. конф. студ., аспір. та мол.науковців, Чернівці, 1 березня 2013 р. – Чернівці: Букрек, 2013. – С. 244–247.

12. Бондаренко С. В. Інформаційна політика державних органів влади у національному брендингу України / С. В.Бондаренко // «Дні науки філософського факультету – 2013», Міжн. наук. конф. (2013 ; Київ). Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2013», 16–17 квіт. 2013 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. – К. : Видавничо–поліграфічний центр «Київський університет», 2013. – Ч. 9. – С. 254–257.

13. Бондаренко С. В. Європейські стандарти в інформаційній політиці державних органів влади /С. В. Бондаренко // Європейська перспектива України та візова політика країн ЄС: виклики і можливості : Матеріали міжнародної науково–практичної конференції. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2013. – С. 240–247.

14. Бондаренко С. В. Інформаційна політика органів державної влади з питань європейської інтеграції в контексті національного брендингу / С. В. Бондаренко // Інновації та традиції у сучасній науковій думці : Матеріали другої Міжнародної науково–практичної інтернет–конференції 15–17 серпня 2013 року. – Київ, 2013. – Частина 2. – С. 32–38.

15. Бондаренко С. В. Інформаційна політика у брендингу територій / С. В. Бондаренко // «Дні науки філософського факультету – 2014», Міжн. наук. конф. (2014 ; Київ). Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2014», 15–16 квіт. 2014 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – Ч. 9. – С. 83–86.

16. Бондаренко С. В. Інформаційна політика органів влади в контексті брендингу територій / С. В. Бондаренко // Модернізація соціогуманітарного простору: історичний досвід, виклики та перспективи. Міжн. наук. конф. (2015 ; Житомир–Вінниця). Всеукраїнська науково–практична наукова конференція з міжнародною участю «Модернізація соціогуманітарного простору: історичний досвід, виклики та перспективи», 14–15 травня 2015 р. : [збірка матеріалів]. – С. 223–224.

17. Бондаренко С. В. Соціальний інжиніринг у контексті політики брендингу територій / С. В. Бондаренко // «Дні науки філософського факультету – 2017», Міжн. наук. конф. (2017 ; Київ). Міжнародна наукова

конференція «Дні науки філософського факультету – 2017», 25–26 квіт. 2017 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. – К. : Видавничо–поліграфічний центр «Київський університет», 2017. – Ч.8. – С. 7–9.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

- **монографія:**

18. Бондаренко С. В. Формування державної інформаційної політики України в медіасфері / С. В. Бондаренко // Інструментарій впливу ЗМК на аудиторію: колективна монографія / За ред. О.В.Тараненко. – Вінниця: ТОВ «Нілан–ЛТД», 2016. – С. 118–128.

- **статті у наукових виданнях України:**

19. Бондаренко С. В. Засоби масової комунікації у нелінійних суспільно–політичних процесах / С. В. Бондаренко // Збірник наукових праць професорсько–викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса за 2015–2016 рр. – 2017. – С. 133–135. – Режим доступу: <http://jpvvs.donnu.edu.ua/article/view/4023/405>

АНОТАЦІЯ

Бондаренко С. В. Інформаційний напрям політики захисту національних інтересів держави. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» (05 – Соціальні та поведінкові науки). – Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2017.

Здійснено комплексний аналіз інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів держави в умовах нелінійних політичних процесів. Визначено специфіку його поточного стану та перспективи розвитку. Систематизовано теоретико-методологічні основи дослідження цього напрямку. Узагальнено досвід формування та реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів країн світу (США, Великобританія та РФ) та наддержавних організацій (ЄС та НАТО). З'ясовано особливості формування та реалізації інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів України. Запропоновано моделі інформаційного напрямку політики захисту національних інтересів – субсидіарну, вертикальну та перехідну.

Ключові слова: інформаційна політика, національні інтереси, нелінійні процеси, політика захисту національних інтересів.

АННОТАЦИЯ

Бондаренко С. В. Информационное направление политики защиты национальных интересов государства. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук по специальности 23.00.02 «Политические институты и процессы» (05 - Социальные и поведенческие науки). – Донецкий национальный университет имени Василя Стуса, Винница, 2017.

Проведен комплексный анализ информационного направления политики защиты национальных интересов государства в условиях нелинейных политических процессов. Определена специфика его текущего состояния и перспективы развития. Систематизированы теоретико-методологические основы исследования данного направления. Обобщен опыт формирования и реализации информационного направления политики защиты национальных интересов стран мира (США, Великобритания и РФ) и надгосударственных объединений (ЕС и НАТО). Выявлены особенности формирования и реализации информационного направления политики защиты национальных интересов Украины. Предложены модели информационного направления политики защиты национальных интересов – субсидиарная, вертикальная и переходная.

Ключевые слова: информационная политика, национальные интересы, нелинейные процессы, политика защиты национальных интересов.

ABSTRACT

Bondarenko S. V. Informational Direction of Policy on Protecting National Interests of the State. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Ph.D. in Political Sciences in the specialty 23.00.02 «Political Institutions and Processes» (05 - Social and Behavioral Sciences). – Vasyly' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2017.

In this thesis, theoretical and methodological basis of the study of informational direction of policy on protecting national interests of the state are systematized; the experience in this very area of foreign countries and Ukraine is generalized.

It is proved that the informational direction of policy on protecting national interests is an integral part of state policy, which ensures the promotion and protection of interests in public political-informational, political-figurative and political-semantic fields. It has been pointed on synergistic specificity of implementing such a policy in the conditions of non-linear development of the world.

The substantial difference between the concepts «political territory» and «political space», which are used as synonyms in political science, was justified. Political territory should be considered as states-nations and its associations, which have publicly recognized and legally secured borders, institutions of governance, system of legislation and regulation, and monopoly to use force. They are focused on ensuring stability, maximum protection, inviolability of borders and preservation of sovereignty. Political space is a set of interrelated political phenomena and processes

which go beyond borders, but initiated by certain state in order to establish economic, political, cultural, linguistic, informational, etc. control on internal and external space. The author proposed the following indicators of divergence: geographic (border), regulatory, institutional (presence/absence of a single decision-making center). Such concepts as «political-figurative field» and «political-semantic field», which are the components of a constructed reality, were identified. They also define the entire set of images and meanings, which the national interests of the state are articulated in. Political-figurative field is a component of a constructed reality, a set of authentic values of the people, symbols and simulacrum, in which the national interests of the state are articulated. Moreover, it is the totality of tangible and intangible images that identify territory (emblem, anthem, flag, personalities, goods, historical places, etc.). They also create an emotional connection with target audiences for the promotion and protecting national interests.

Political-semantic field refers to totality of essential characteristics of different phenomena, which form interpretations of reality and create a political-relevant knowledge for the promotion and protecting national interests of the state. The author added the list and the scope of the methods and techniques of research the informational direction of protection on national interests of the world states in terms of modern non-linear political processes. Forms of its manifestation in modern politics were added too.

The study of information-communication activities in the field of protecting national interests as a part of political science and methodological understanding of the essence of this direction has gained further development in this thesis. It is proved, that influence of modern nonlinear socio-political processes contributed to the redefinition the role and place of informational direction of protecting on national interests, its appearance on the same level with power instruments of protection state sovereignty and interests.

Based on generalized experience of formation and implementation the informational direction of policy on protecting national interests of the states and supranational organizations the author formed two models – subsidiary (US, UK, EU and NATO) and vertical (Russia).

Clarified and systematized the experience of formation and implementation of information policy for the protecting of national interests of Ukraine in the conditions of nonlinear social and political processes. Improved and expanded approaches to the assessment of external and internal perception of the state based on analysis of rating indicators of the state development and polls that indirectly reflect the state of understanding, support of the national interests of target audiences in information-communication sphere.

The author proposed the transitional model of the development and implementation of the informational direction of policy on protecting national interests of Ukraine in the conditions of nonlinear processes, which reflects modern transformation and transition from a vertical to a subsidiary model.

Key words: information policy, national interests, policy on protecting national interests, non-linear processes.

Підписано до друку 22.11.2017
Формат 60 x 84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 46

Донецький національний університет,
вул. 600-річчя, 21, м. Вінниця, 21021
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1854 від 24.06.2004